

VELJKO PETROVIĆ LEVELEI HERCEG JÁNOSHOZ

Beograd, 22. II '956.

Dragi družo Jovane Herceže,

posle ovog formalnog oslovljavanja nastavljam po Vašem*:

Noviszádról hallom, hogy a „Híd” Szombor városába költözött, a szerkesztőjéhez. (Ilyen bizony a Zimberi-Zombori redaktor!)

T. i. felkértem Nagyvinszkit, a n. s.-i magyar gimnázium tanárát: keresse fel a Hídban H. J.-t, a „kitűnő novellistát”, s kérje fel nevemben: legyen szíves, tudakolja ki, létezik-e Jugoszláviájában valamely könyvtárban tudományos magyar szótár (nem magy.—szerb, hanem csak magyar), amelyben találhatóék régi magyar szavak és kifejezések is — teksztusokkal magyarázva, precizírozva.

Azután, megvannak-e Takács Sándor könyvei a zombori városi könyvtárban? Legalább azok a Tud. Akadémia kiadásában, pl. „Képek a török világból” (nekem megvan a II. k.).

Egyáltalán, kihez-merre forduljak ebben a tekintetben?

Ha másolás nem megy, a követséghez kell majd fordulnom, most úgysis, ügylászik, olvadóban a jégtorlasz.

A végin, remélem megtalálják rövidesen Újvidéken Jókainak a kért bosnyák-tárgyú, középkoros-patarénus regényét. Valami 40 év előtt (tán még korábban) épp Zomborban olvastam, s már akkor tudtam, hogy Thallóczy liferálta az öreg Jókainak az archivális adatokat (különben az a Takács ugyanezt tette vele és Mikszáthtal különösen).

Amint látja, habár az örvény szélén lábadozom, még mindig bizonyos dolgokról képzelődöm. Már nyolc hete, hogy betegeskedek(m): grippe is meg szívbeli is, de hús- és idegszerű- valódi nyavalja. Olvasgatok sok mindenfélét, sok szamárságot, meg sok okoskodást, szegény emberi elmék vergődéseit, s visszatérek néha a multakra; onnét ez az érdeklődés a régi magyar időkről s figurákról. Sok régi magyar levelet olvastam, de férfiasan zengőt, darabost, de izmost őszintét; ha feleségem hébe-hóba felcsavarja a pesti rádiót, úgy csurog belőle az az édeskés, — pá, édes bahátom! — izé, amit zserbóstílusnak nevezne az ember... Az én magyaros érzésemben verekszenek még mindig Berzsényiék Kazinczyékkal. Furcsa, hogy olyan sokszor több a rokonság a feudalista és a munkás között, mint a legliberalisabb burzsoá és a munkás között.

Sok furcsaság van a világon, hát ez a moszkvai...? a mi szegény, nyomorúságos irodalmárainkról nem is szólva!

* Kedves Herceg János elvtárs,
ezután a hivatalos megszólítás után hadd folytassam a Magáén:

Srbi kažu: besposlen pop i jariće krsti! Tako i ja, digao se s kauča pa škrabam... živite, i da ste onakav delija kao uvek!

Vaš zemljak**
Veljko Petrović

Beograd, 27. II '956.

A régi magyar (vén) írók azt mondanák leveleikben a fiatal műsátársnak:

Kedves Őcsémuram!

Az imént vettem k. levelét s rögtön válaszolok, nehogy komplikáljam szív. fáradozását; t. i. megtaláltam Takáts „Rajzok a törökvilágból” kötetét (1915), „Hangok a múltból”, Athenaeum második kiadás; „Régi magy. asszonyok”, az Élet-kiadása, 1914. Tehát ezeken kívül amije csak van ettől a Takáts Sándortól, mind jól fog jönni: én kijegyzem magamnak ami körülbelül megfelel s visszaküldöm. A Bárczi is kapóra jön, habár vékonyka, de az a Ballagi jobb lesz (leend) ezt visszaadom a kis Hercegnő önfenségének (J. A.) Sajnálom, hogy nem láttam a virágcsemetjét (épp rossz napom volt!), de feleségemnek nagyon megtetszett! Megígérte, hogy rövidesen újra meglátogat minket. Kell is; nem soká fog létezni itt a Balkánon ilyen különlegesség mint Veljko bácsi!

Ne felejtse, kérem, Jókai bosnyák pataréus regényét, mit én Z-n maturánus koromban olvastam, s később sehohse tudtam feltalálni. Majtényi is megfeledezett ígérteréről.

Ami Gozsdut illeti — mindig rendelkezésére állok. „Tantalusz” című kötetét ajánlásával kedves kollégák ellopták tőlem, a Thököli intézetben még. Áldott egy talentum volt, gyönyörű magyartartású Rumuny, — sem a kultúráját, semmiét sem használta ki. Pappra nem emlékszem, de Dömötörre, Schmitt (németnyelvű) filozófusra, Juhász festőre emlékszem. Nem érnék rá írni róluk, de Önnek szívesen mesélek a „Híd” számára is.

Ha melegebb-napsugarasra fordul az idő, Zomborba rándulok; szeretnék ott maradni pár napig; természetesen Önnel leginkább a mai Szerbjeim távol vannak tőlem, az öregebbje meg betapadt fejű reakcionárius. De azért máskor is a híres magy. Jugoszláv író jöjjön ide hébe-hóba, s keresse fel antikos barátját V. Petrovićot.

** A szerbek azt mondják: ráérő pap gidákat is keresztel. Én is csak így, fölkeltem a heverőről s már írok... éljen jól, s maradjon örökké ily dalia!
Földije Veljko Petrović

Bgrd., III 956.

Dragi Pevidruže (tako su se naše romantične poete međusobom zvale),* szívből jövő, nagy őszinte köszönet a jó öreg Ballagiért, de a Kislányért is, a Papa meg a Mama gyöngyéért is, mert igazán felderült az egész házam (lakásom!) mikor a sudár gyerek megjelent. A két Máróm az első pillantástól megszerették (mondtam neki, írjon a Papának jöjjön minnél előbb ide, sok mondanivalónk volna, kivéve ha épp ihlete van furor seribendi-ja, mert az hoz a konyhára meg a Kislány táskájába.

Mikorára a levél odaérkezik, bizonyára már Múzeumnak érdemes-tudományos munkatársa a középkori osztály vezetője, dr. Mirjana Ljubinković szül. Čorović, (a kiváló historikus lánya és a nagy Skerlić Jovan unokalánya) fel fogja keresni Zomborban. Felkértem, hozza el azt, amit részemre talán készenlében tartana. Ez mind a kis Zsófiika megjelenése előtt történt. De, nem kár, ha megismerkednek.

Családom meg én is szívből üdvözöljük.

V. P.

Bgrd, III 956.

Kedves Herceg barátom,

köszönet gyors feleletéért s szíves igyekezetéért.

A budai basák magyar levelei nagyon is érdekelnének, de az „Asszonyok” itt vannak a könyvtárban. A Jókai bogumil regényét is elvárom.

Bizony, akármilyen delilegény mégis ilyen fránya időben útra ne induljon. A csacsogó Kislány is maradjon itten, az Intitúciók fölé görnyedve; majd ha kiderül s a Bajai-út kivirágzik, menjen a Papának inspirációt pumpálni, a Mama süteményét kóstolni.

Hanem kétszeresen is bizony! Mikorára érnék én arra, hogy a zombori figurákról köztök saját magamról is emlékezőképen írjak? Pedig ideje már az én túl szerény Dichtung und Wahrheitomnak is. Fejemnél az ásó, bár inkább lennék a krematórium parazsa.

Üdvözölje a mi grande Pittore furioso-nkat. Ki a harmadikuk? Az én koromban is csak mi ketten, Vászó meg én, holdkóroskodtunk a zombori józanság peremén, mikorára már az öreg Lázó („a bolond rác költő”) és Elek-elnök is ott hagyták Bácsország fővárosát.

Tiszteletemet kedves feleségének, őszinte, öreg (a. m. nagy) híve

V. Petrović

* Kedves Daltestvér (így szólították a mi romantikus költőink egymást).

Bgrd., 20. III 956.

Kedves múzsafi Barátom,

hát átusztam ezt a genialis, bolond és naiv zuhatagot, amit egy kései Jókai-regénynek neveznek. Minthogy az olyan régen volt mikor én azt az óhajtott pataréus regényt olvastam, talán 1903—4-ben, nem vagyok biztos benne, az-e ez a „Három márványfej” vagy valami más volt. Különb is, a nagy Révaiban ez a regény is három kötetes. Mindez ködszerűen kóvályog a fejemben. De — elég erről. Ennyi is elég belőle. Hanem, olvasás közben az jutott az eszembe: úgy látszik, a maguk „Híd”-jának éppen az volna egyik feladata, hogy szerbhorvát tárgyokról, témákról, vonatkozásokról a magyar irodalomban írjonak. Pld. Jókainál, Mikszáthnál, Gozsdunál vannak bizonyára mások is, én mégcsak kivitelekéről könnyíték valamicskét, mint Bródy, Harsányi (?) drámaíró, talán Kosztolányinál, stb. Jókor jönnének bizonyos szemelvények a publicisztikából: Mocsáry-ból, tán Irányinál is találni sorokat, Kossuth írataiban keresve; emlékszem. Cholnoky Viktor írt a „Hétben” egy nagyon szép cikket Rómából Milovanović-ről, ki szerb követ volt, ottan — mint egy kis ország nagy diplomatájáról. (1908?)

Bocsánat, hogy tanácsolni merészelttem, de hát ez a vénség jele.

Ha van, ha akad, valami alkalmi utasa, küldje hozzám, hogy a könyveket visszaszármaztassam. Nem akarnám, hogy alkalmatlansága legyen miattam.

Mikor látogatja meg Kislányát, mert akkor reméljük hozzánk is ellátogat.

Kedves Házbelieit s a nominálisi — akár magam is — fejüket szívesen üdvözli

V. P.

Bgrd., 29. III 956.

Kedves fiatal Barátom,

máma nem tartóztatom fel hosszasan, csak meg akarom ismételtelen bebizonyított szívességét köszönni. Takáts „Leveleit” megkaptam, s időről-időre kóstolóba veszem. Csoda-dolgok vannak benne, — csak nem olyan könnyű az olvasása.

Úgy látszik, némiképpen hasonló a helyzetünk, ami a lelkieket illeti. Absurdum — de való! Türelmetlenül várom, hogy kibeszéljük magunkat, itt is szerény otthonomban, de sétálva is, Kelemedgánig és vissza, amint a mi régi (Vászó—Gozsduval a Zombori állomásig s vissza) sétáink hagyományá képen is. Remélem t. i., hogy addigra talán már az idő is, gyatra egészségem is megjavul.

A „Kislányt” szeretettel várjuk, nemcsak azért, hogy a könyvek egy

részét átadom Neki, de — a fődolog! —, hogy egy pillanatra is felvívítson bennünket.

Még egyszer, meleg „drugarski”* üdvözlés koros, de nem vén hívétől

V. P.

Beograd, 30. IX 1956.

Dragi moj Kneže,**

már napokkal azelőtt fogtam hozzá e levél írásához, de csak az adresszáig jutottam. Sok okom volt, hogy kellő hangulatba nem juthattam. Tán a legfőbb: nincs konkrét tárgyam az írásbeli beszélgetésre.

Nagyon köszönöm az irántam mutatott őszinteségeért és baráti nyíltságáért. Mindjárt a kedves levele vétele után súlyos bizonyítékát szereztem állításának.

Két bakkenpartos pesti úrfiacska volt nálam; szerb származásúak lévén, ismerős előttük ez a fordítási ügy. S látom, azért is jöttek, hogy „megnyugtassanak”: — hisz most Pesten is, mint mindig is a nagy világban, ilyen kötetben több a fordító; aztán legyen nyugodt, ott értik a csíziót, mi meg itten (bizonyára mikettőnkre is gondolnak) visszamaradtunk, nem tudunk modernül-magyarul stb. Hát én megírtam a Csukának a véleményemet: inkább hagyják ki programjukból dolgaimat, semhogy a választás ne legyen jellegzetes és a fordítás hírlapírói — pongyola — kutyafuttában.

Most várom a választ.

Megkapta-e V.-ik kötetemet? Ha nem, legyen őszinte, megküldöm rögtön.

Itt van-e a nagy egyetemi polgárnő, a papa kislánya?

Miért nem jön egyszer mihozzánk?

Énnekem az orvosok — ezek bokszerek nem doktorok! — kiverik a fogaimat; még két hétig legalább útálatos vén banyának nézek ki. De, azután, úgy fogok vigyorogni, mint a nagy Ájk; akkorára ha az egészségem kitart, Zomborba toppantok, meglátogatni holtjaim sokaságát, s azt a pár élő barátomat, Milivoj-bátyámat és „pevidruga”*** (Zmaj szava) Herceg Jani öcsémet.

Üdv. Kedves Családjának.

Öleli öreg barátja

V. P.

* „elvtársi”

** Kedves Hercegem (knez = herceg)

*** (daltestvért)

Bgrd., XI 956.

Dragi moj Jani öcsém,*

elképzelem, milyen lelki állapotban van e napokban, azért is vártam, hogy egy keveset kiderüljön, hogy az ember legalább tisztább képet kaphasson a történetekről s némileg igazságosabb és lelkiismeretesebb véleményt s ítéletet mondhasson róluk. De, sajnos a „pandemónium” még tart s nekem úgy rémlik, hogy az öreg barátnak s író társnak épp ilyen pillanatokban kell a megilletődött fiatalabbnak kezét szorítani.

Édes Kislányától, — akit minden látogatása után még jobban, még bensőbbben megszeretünk, — hallottuk: mily nagy szerencsénk, volt ebben a rettenetes tragédiában, s. i., hogy kedves neje és a gyerek utolsó pillanatban, de mégis, hazatértek. Hát János öcsém, csak erre gondoljon, ha lelkére nehezedik a búskomorúság.

Különben higgye el, a magyarok az óriási anyagi veszteségek dacára, csak nyertek ebben a kétségbeesett — küzdelemben. Bárha ilyesvalamit reszkíroztak, lett volna 1917 vagy 1918 tavaszán, hamár Kossuth keleti confederációs tervét oly hetykén elvetették s nem akarták megérteni Andrásy fatális balkánpolitikáját! De, mégis, mondom, megrázták az emberiséget! . . .

A Kislány kitűnő színben van, hát még a májuskák, a töpörtyűs pogácsának segedelmével! A Máró ugyanis sikeresnek találja, s még hozzá a vizsgákat is csakugyan játszva teszi, valóságos diadémája a herceg Húsvéth (zombori, nagy- és kiszombori) családnak.

Mihelyt megindult a Kelebiántúli posta, írni-jelentkezni kell szegény Csukának; nem a fordítások végett (az már el van vetve ad calendae graecas), hanem csak hogy életjelt adjunk, s tudakozódjunk mibenléte felől.

Én még nem merem elhagyni a szobát, jobban érzem magam, nincs már lázam, nem köhögök mint a vén konflisló, hanem csak hébe-hóba, öregesen, s hozzá várom a megfiatalodott fogsoromat! Az még ott vacog a doktor skatulyájában.

Üdvözöljük kedves családját — őszinte híve

V. P.

* Kedves Jani öcsém,

Bgrad, 6. VI 957.

Mai postával küldöm a könyveket

Kedves Földim,

én a hallgatásból nem értek ki semmit, sem levele, sem kislánya nem jönnek hozzánk, pedig megígérte.

Már régóta húzom a kölcsönvett könyvek visszaküldését, csak avégett, hogy idecsábítsam valamelyiküket, s kipuhatoljam: mi lappang vagy vérzik relytélyes viselkedésük mögött?

Két nappal ezelőtt meglátogatott a múzeumban egy Bihari nevű pesti hírlapíró, Csuka üzenetével. Társaságában volt egy helyes magyar nő (csak nekem nemigen szimpatikus!), ki csak a végin bevallotta, hogy az újvidéki rádió tisztviselője. Ő rébuszos pofácskát csinált mikor Őnről kérdezősködtem, s talentumát dicsértem. Valamit kimotyogott, hogy baja volna a vojvodinai magyar zsenikkel.

Hát kérem, illő dolog volna régibb, hívebb, öreg, jóbarátjánál keresni az őszinte emberies felebaráti szót.

Tisztelet kedves Feleségének, a Kicsinek, ezúttal kitöröljük az absztinenciát, változatlan híve

V. P.

Beograd, 22. VI 957.

Kedves János-öcsém,

Őszinte írását megkaptam, s illő megilletődéssel kétszer is olvastam. Félek, nagyon hasonlított a sorsa, írórsorsa, az enyémhez!

De, erről majd egyszer szóval, s kimerítőleg.

Most pedig egy kérésem volna: dr. Merényi a debreceni egyetemről írja: megszerzi nekem (már az egyetemi könyvtárukból(?)) a nekem hiányzó Takáts-kötetet, de cserébe kér tőlem jugoszláviai magyar könyveket, tudományos vagy szépirodalmi. Tehát ki küldhetne nekem ilyen katalógust, s kinél rendelhetném a kiválasztott könyveket?

Ez №1, de №2 még fontosabb: nem nyugtázta, kérem, eleddig senki a zombori vár. könyvtárnak visszaküldött könyveket. Pedig visszazáraztattam tisztességesen, postával 2—3 hét, avagy még előbb; mit tegyek?

A kislánynak mondja: neheztelünk rá s csak vizsga után személyesen kell majd jóvátennie mulasztását. Ez mind azért, mert Máró néni és Velj-kó bácsi szeretik.

Tiszteletünket kedves Feleségének, baráti jobbát (nem biedermeierest) barátságosan szorítva vagyunk és maradunk.

V. P.

Bgrd., 1. VII 958.

Kedves Barátom,

tegnap közös hívüinktől, a régimódi nevelésű Debrecenitől (annyi mint finom ember), megkaptam cikkét, mit szerencsétlen „könyvemről” szíves volt írni. Köszönöm a figyelmét. De miért Debrecenitől kellett kapnom a hírt és a „M. Szó” kiharított lapját, és nem az autor barátomtól és nem a szerkesztőségtől? Egyáltalán nem értem hallgatását s a Gyerek kimaadását.

Két nap előtt találkoztam Debrecenivel egy nagy filmen (túlhosszú, de a színészek jók, a fiú-színész kitűnő), s akkor szólt írásáról, s ezzel kapcsolatban, hogy így megelőzte. Különbem sem lehet most Pesten erről írni, még beszélni is veszedelmes, úgy értesítenek onnét.

Itt meglátogatott özv. Kosztolányiné, schisofrenikus fiával. Nagyon megrendítettek. Dubrovnikba mentek, de tán már elutaztak, mert nem válaszolnak onnét.

Mégegyszer köszönöm figyelmét. Meleg üdvözlettel, tisztelt családja részére is, öreg, jó barátja

V. Petrović

Bgrd., 5. VII 957.

Kedves Barátom,

kérve kérem,

válaszoljon Ön vagy valaki a zombori városi könyvtár részéről: megkapták-e a visszaküldött könyveket? Nagyon évelődöm e hallgatás miatt. Tán nem akarják ott, hogy bélyeges, stemplis, kérdést intézzek?

Üdvözli

V. P.

B. Ű. É. K!

Már régóta nem jelentkeznek, miféle költői borúról van szó? — A könyvek rendben vannak, pár nap múlva megküldöm azokat. Az egész dinasztiaát szívből üdvözlik

M. meg V. P.

Beograd, 5. III 59.

Kedves Barátom,

mindenekelőtt írásbelileg is meg akarom köszönni szép könyvének beküldését s hízélgő, meleg ajánlását. Csak belekukkantottam az éjjel s máris látom mindannyiunk, efféle poéták s artisták, tragikomikus sorsának sírónevető kifigurázását. Popović Bogdánt, a nagy esztétát idézem: „csak rászáll a szemem s meglátom a mesterkéz nyomát”.

Az írásom második indító oka, hogy kiöntsem a szívemet, mert megbetegszem különben.

Amint látta, én meg voltam lepve, nem tudtam magamhoz jutni, — mert hát mégis házigazda vagyok s „megtiszteltetésről” van szó. Pedig, de szerettem volna annak a három úrnak a szemébe mondani, hogy nekem nem kell ez a, isten tudja kinek szolgáló, kitől eredő zombori komédia! S még hozzá, hogy azoknak a davicsoista, popaista, mihiszista ifjuncok kérdéseire válaszolassak?

Már minden késő, mégha őszinte is volna. Nem kell nekem semmi rokkantaknak járó kegydíj. Útálni fogom halálomig a szemforgató hazudozást, legyen az pápista, talmudista, kalugyeres vagy kominternás. De egyet tudok ám: én is azok közzé tartozom akiknek csak, haláluk „postacetilje” figurálhat, mint tetteik s életük felett hozandó ítélet pecsétje.

Különben, egye meg a fene.

Úgy szeretném, ha majd mégis meggondolják magukat, s elejtik az egész parádát. Nem látta, hogy meghökkentek, mikor tőlem hallották, hogy az újvidéki estélyt meg sem említették jó barátaim lapjaikban?

Schluss!

A Nagylány azt mondta, hogy meglátogatja a Máró nénit. Várjuk. Talán lesz kalács számára, ne féljen, jól áll neki, hogy magára vette azt a pár fertály kilócskát.

Ha túl lesznek az olvasáson, megírom, a „hatást”. [Tapasztalom, (késő ez is!), hogy csak a második olvasás az igazi.]

De sajnálom!, hogy füstbe ment a tervem: ujjhegyen érkezni Zomborba, csak a bátyámnál, János öcsémnél jelentkezni; hosszan beszélgetni, régi helyeket meglátogatni, felújítani a topografikus ismereteket, látni az unokákat (régi pajtások unokáit), megtagogatni ifjú koromban (valami Hanka által?) ültetett vén, terebélyes fákat, megszagolni a hazai zápor aromájú friss vizet, de a batinai sillert is... Kár! Feleségem szívből üdvözli mindkettőjüket, én régi módon kisztihandot csinálók s kedves férjét ölelem

V. P.

Beograd, 6. IX 1959.

Kedves Hercegem,
 sejtem, máma megakad a magyar szó „arany” to-
 lam hegyén, ha megbotlik, megsegíti a szerb glavešinai zamatú szítok.

Nálunk is őszies, esős az idő. Mi tegnapelőtt tértünk vissza Isztriából — Poreč városából — hol szintén meghűlt a híres klíma. Bolondjára járunk ottan, sok pénzt költöttünk, halat úgyszólván nem láttunk, de azért annyit a német fajtából, hogy Dachauban éreztem magamat. Még elkese-
 redettebb ellensége lettem a nemzetközi turisztikának, mely csak pízskítja a szép tájakat s prostituálja a népeket!

Oly hálás vagyok, hogy otthon vagyok.

Ott, hallgatván „tenger mormolását”, alig jegyeztem valamit, itt már pedzsem valamiképpen.

Ami a Városi Könyvtárt illeti, legnagyobb örömmel fogadnám el a meghívást, mert engem nagyon szép emlékek kötnek hozzá; megújul bennem az a meghatottság mellyel a sok könyvpolc között magamba szívtram régi, bölcsességteli kötetek félig poros — félig finom penészes illatát. Nekem úgy is haza, Zomborba kell rándulnom, hogy meglátogathassam öreg, jó barátomat, és a — temetőt. Az a szándékom, hogy ott maradjak pár napig. Akkor majd alkalmunk lesz kibeszélni magunkat.

Hogymint van a Nagy-Kislány? És a vizsgák? És a „jupon”-ok?

Mély tiszteletemet János barátom, kedves, szép feleségének, valódi földimnek. Máró üdvözli mindhármukat.

Szerető Véljko bácsija

9. I 1961.

Narodni Muzej — Musec National

BEOGRAD — TRG REPUBLIKE 1 — JUGOSLAVIJA

Kedves írócskösöm,

egészen hihetetlennek tetszik nekem állítása, hogy azért hallgatott, mert félt, hogy haragszom. És pedig haragszom, mert rábeszélni igyekezett a Zombori Könyvtár ünnepére való jövetelre. Tiszta képtelenség! Csak bárgyú, félkegyelmű ember haragudna jó barátjára emiatt! Tehát — nem hiszem azt, de hát ne kaparjuk a behegett sebet!

Éppúgy, hogy is mondjuk, nem javallom a kisebbségi író komplexusának érzetét. Ilyen álláspontról minden kisebb méretű nép, nyelvközösség írója hallgasson el, szemétre vesse a tollat. Ugyan ugyan! Nem méltó az ilyen beszéd olyan bácskai déli-poéta szájába, mint amilyen János barátom.

Ha tudna oroszul, megküldeném Moszkvában megjelent könyvemet. Egész jó a választás. Sejtelmem sem volt, hogy ott készül valami, csak

egyszer jön a postás s hoz 4 példányt. Meg is hívtak Oroszországba az ottani írók: — rám nézve kellemes a dolog, mert úgy hiszem, hogy a Tolsztojkék mégis értenek valamicskét a literatúrából. Legalább annyit, mint a beográdi davicsisták, vucsoisták e tutti, quauti.

Sajnálom, hogy zagyvalékot is kénytelen fordítani. Dehát, a Nagylánynak papizni kell; emiatt én is írok cikkeket is, de dühöngök magamban.

Valaki utasítást adott odaát s garmada újévi üdvözlétet kaptam Zomborból. Ha kivírit a tavasz, jövök, a holtakat vizitelni, egypár élt (bátyámat, Jani barátomat) megölelni.

Tiszteletemet kedves, szép Feleségének, pusztít a diósos, módos Nagylánynak,

régi szerbuszt a Tatájának

V. bácsi

Beograd, 27. VII 961.

Dragi Kneže, Knežino i Knežinice,
(kod dinasta šef dača dolazi prvi),*

mного i srdačno Vam zahvaljujemo na gostoprinstvu. Miránk nézve ez tetőpontja volt mindannak az érdekesnek és szépnek, mit ott, szülei fészünkben, átéltünk. Csak a következmények ne lettek volna ilyen szomorúak! U. i. Máróm visszatértünk után, de legott, úgyszólván, ágyba rogyott. S milyen körülmények között? Magam sem vagyok „kóser”, — hozzá tíz évvel idősebb! — barátaim mind nyaralnak, a kisegítő lányunk Muraközén. A nagy fáradalmak — már utazás előtt gyengélkedett — leverték, nemcsak a szíve, de idegrendszere is kimerült. Kedden klinikára viszem. Reménylem, rövidesen visszanyeri testi és lelki erejét. De így is nagy szeretettel emlékszik a hercegi háromságról, kicsi, meleg ott-honokról és, valóban gyönyörű, heroikusan pathétikus kilátásokról.

Elvárjuk, hogy kedves, módos Nagylányukat rövidesen viszont fogjuk látni, a fene-vizgák után; de a szüleit jóbarátainkat is, ha Beogradba rándulnak. Tán szeptember közepe táján is, mert ott kéne lennem: meghallgatni a színészek „dikcióját”! Kissé borzadok ettől, de magam vagyok a hibás: Miért hagytam, vén fejem léte, hogy bevonjanak a kétes komédiába?

Öleljük mindhármukat
Mara i čika Veljko**

* Kedves Herceg, Hercegnő és Hercegné (a dinasztiaéknál az uralkodó az első), sokszor és szívből köszönjük a vendéglátást.

** Mara és Veljko bácsi

(Beograd 20. IV 62)

Kedves Jánosom,

bocsánat, hogy rád hártottam Fehért „Magyar Szóból” — Forumból kért tőlem szöveget május elseji száma részére. Új írásra megkéstek, régiebbek között nincs, mondtam nekik, kérjék fel H. J.-t kibe egyedül megbízom. Hát ha hozzád fordulnak, tudjad, honnét fúj a szél.

A Nagygyerek nálunk volt; de jól néz ki!

Azt állítja: nagyon szereti a papáját, mi nagyon csodálkoztunk ezen!

Mi nem jól érezzük magunkat ebben a meghibbant tavaszi időben. S még hozzá Márónak nincs kisegítő asszonya! De a nyáron Batinára vágyom!

Üdv. Mindhármatoknak!

Ölel Máró és Veljko

B., 20. IV 962

Dragi Kneže,

nadam se da te ovo pismo stići, ili zajedno s kartom od pre dva časa ili pola dana kasnije. Dakle, čim sam kartu bacio na poštu, setih se da imam jednu prvomajsku — beletrističku — stvar, i što je važno, vrlo kratku. Nije još objavljena u knjizi (sam u Spomenici Titu u „Pol.”-u i u Ljubljani na slovenačkom.) Prema tom razrešavam Te, dragi Prijatelju; da lupaš glavu, birajući za „M. Szó” (Neznam ni da li si s njima jó lábón?) No, ako Te odande zamole da njihov prevod pregledaš, molim te i ja: da to primiš. Tekst je jedna i po strana.

Sve pozdravljam i podrzave i zagrljaje

Tvoj V. P.

Čujem da se više ne trujemo nikotinom! Živela Knežinja!*

* Kedves Hercegem,

remélem, elér hozzád levelem, vagy a két órával ezelőtti lappal együtt, vagy fél nappal később. Tehát, épp földobtam a lapot, amikor eszembe jutott, hogy van egy májusejsei — irodalmi — dolgom, még hozzá, ami fontos, igen rövid. Könyvben nem közölték még (csak az Emlékezések Titóra-ban a ljubljanoi „Pol.”-ban szlovénul). Feloldozlak hát kedves barátom, hogy törd a fejed, mit válassz a „M. Szó” számára. (Azt se tudom, jó lábón állsz-e velük?) Na, ha megkérnek Téged, hogy nézd át a fordításukat, én is kérlek: tedd meg. A szöveg másfél oldal.

Mindenkit üdvözlök, üdvözlettel és öleléssel

a te V. P.-od

Hallom, nem mérgezzük már magunkat nikotinnal. Éljen a Hercegnő!

A SZERKESZTŐ MEGJEGYZÉSE

Herceg János bocsátotta a szerkesztőség rendelkezésére Veljko Petrović hozzá írott leveleit, szám szerint huszat. Az első 1956. február 22-én, az utolsó 1962. április 20-án íródott. Magyarítani ezeket a leveleket nem látjuk szükségesnek, a címzett, Herceg János, folyóiratunk július—augusztusi kettős számában közreadott emlékezésében magyarázza is, értelmezi is őket. Ezért nem írtunk magyarázatot a levelekhez, a bennük felbukkanó nevekhez, de nem nyomoztuk az utalások valóságalapját sem, minden esetben tiszteletben tartva Veljko Petrović szubjektivitásának a határait. A leveleket betűhíven közöljük, csupán néhány, szemmel látható tollhibát javítottunk ki, s ritkán olvasatunk bizonytalanságára figyelmeztettünk. A levelek méltatásával kapcsolatban csak annyit: az epés, dohogó s tervezgető író arcéle éppúgy kidomborodik ezekből a levelekből (gondoljunk például Oskar Davičo, Vasko Popa „modernizmusa” elleni kifakadására), mint a gavallér öregúré, aki „gavallériájának” stílusát a századelőn edzette.

Csak sajnáljuk ezeket a leveleket olvasva, hogy végül is nem mesélt a „*Híd* számára” azokról az írókról, akiket ismert és megismert!

BORI Imre